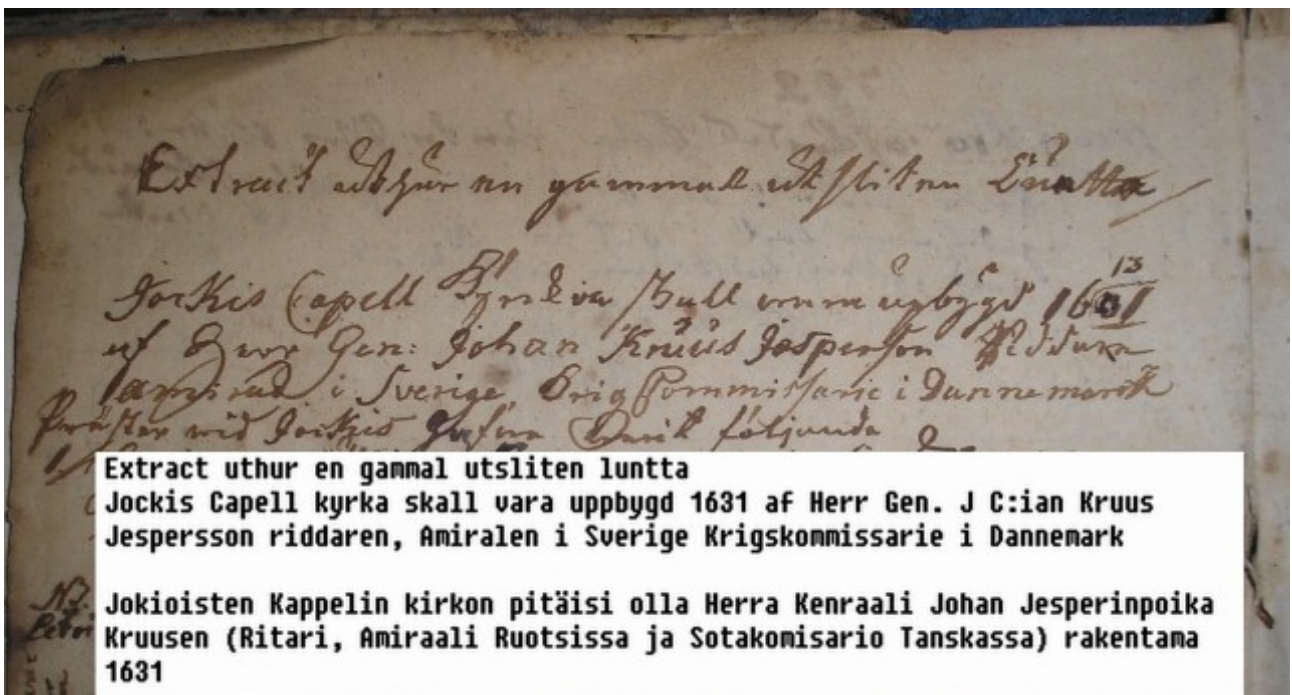

Seurakunnan historian vaiheita

JOKIOISTEN KIRKKO

Ruotsin hallitsijan Kustaa II Adolfin lähetessä 40 ikävuottaan, laajentaessa valtakuntaansa ja sotiessa Saksassa Jokioistenkin asukkaat saivat kuulla kuinka vuoden 1631 syyskuussa Kustaa II Adolf oli lyönyt keisarin joukot Breitenfeldissä. Siellä oli suomalaisia hakkapeliittojakin mukana. Niinpä Turun piispakin kehotti kiertokirjeessään kaikkia seurakuntia: ”Riemuun ratketkaa! Iloitkaa yhdessä koko laajan Ruotsin valtakunnan uskollisten asukkaiden kanssa. Julistakaa kaikessa maassa, että Israelin Pyhä on tehnyt suuria myös meidän keskellämme!”ⁱ Tämän valtakunnallisen merkkitapahtuman ohella oli Tammelan Jokioisten kulman alueen asukkailla muutakin ihmeteltävää: Uusi kappeli oli kartanonherran valtuutuksella rakennettu Jokioisten Kartanon takana sijaitsevalle palstalle.

Jokioisten kirkon v. 1745-1802 ”Vihittyjen, syntyneitten ja kuolleitten” kirjan viimeisellä lehdellä on maininta vanhasta kuluneesta luntusta (”en gammal utsliten lunta”), jossa kerrotaan että kirkon on Jokioisten kappeliseurakunnalle rakennuttanut ritari, amiraali ja sotakomisario Johan Jesperinpoika Kruus vuonna 1631. Johan oli perinyt Jokiläänin isältään Jesper Matinpoika Kruusilta. Kirkon rakennuttaja, lääninherra Kruus (1617-44) on haudattu Tukholman suurkirkkoon isänsä ja veljensä kanssa samaan hautaan.

Jokioisten kirkko palvelee edelleen seurakuntaa, vaikka alkuperäistä siinä tuskin on muuta kuin hirsiseinät ja lattian alla olevat haudat.

Kirkko on alkuaankin ollut pitkäkirkko, jonka pohjoisella sivulla on pieni sakaristo, etusivulla keskiaikaista asehuonetta jäljittelevä eteinen, ja länsipäädyssä toinen sisäänkäynti eteisineen.

Nykyisen koristeellisen ulkoasunsa ja ikkunattoman torninsa kirkko sai Hämeen lääninarkkitehti G. A. Edelfeltin piirustusten mukaan v. 1862. Samassa yhteydessä jyrkkä katto sai nykyisen torninsa. Matkailijat sanovatkin joskus tätä pyhäkköä Jokioisten pitsikirkoksi.

Sisällä kirkossa on höylätyistä laudoista vuoratut seinät ja tynnyriholvin mallinen katto. Harjan päällä ovat gotiikkaan viittaavat ikkunat, ja parvet kiertävät kolmea sivua.

Kenraali ja vapaaherra Hamilton lahjoitti kesäkuun 24 päivänä 1735 **alttaritaulun**, joka kuitenkin jossakin vaiheessa vietiin Jokioisten kartanoon ja hävisi sille tielle. Alttaritaulun paikalla on 1650-luvulle ajoitettu Ristiinnaulitun puuveistoskuva. Taiteilija Oskari Niemi puhdisti sen Kansallismuseossa.

Altтарin on suunnitellut v. 1931 arkkitehti Rafael Blomstedt.

Altтарin sivuilla on kaksi empiretyylistä pylvästä. Näihin liittyy kullatut pronssia ja kristallia olevat kaksihaaraiset kynttilänjalat. Ne lahjoitti kenraalin leski Vendla Gustava von Willebrand. (os. von Wright).

Sakariston oven vieressä on barokkityylinen, kahdelle kynttilälle tarkoitettu seinälamppetti. Sen lahjoitti v. 1737 käskynhaltija Petter Söfringinpoika.

Talollisen poika Mikko Matinpoika Solla lahjoitti saarnatuoliin **tiimalasin** v. 1737. Se on entisöity.

Arvokkaan messinkikruunun lahjoitti talollisen poika Pertti Yrjönpoika Sauvosta v.1755. Messinkivanteisen kristallikruunun lahjoittivat ulkomaalaiset tehtailijat Nils Pehr Büttner ja A.I. Frietsch.

Kirkon seinällä on tuntemattoman, tod. näk. hollantilaisen taiteilijan 1650-luvulla maalaama taulu Itämaan tietäjät. Sen entisöi Oskari Niemi.

Tehtaanpatruuna Josef Brehmer lahjoitti kolme vähäarvoista värilitografiataulua v. 1857 alttaritaulun paikalle. Ne ovat nyt Jokioisten pappilamuseossa.

Pappilamuseossa säilytetään myös puhtasoppisuuden ajan kirkkoasuun kuuluvia jalkapuuta ja mustapenkkiä.

Erilaisia alttarivaatteita, kalkkiliinoja, messukasukoita, alboja ja alttariliinoja on kirkko saanut lahjoituksena lukuisia kartanon omistajilta, papeilta ja talonpojilta vuosisatojen kuluessa. Vain neljä messukasukkaa, jotka tekstiilitaiteilija Hanna Loimiranta on entisöinyt, ovat säilyneet tähän asti. Messukasukat ovat seuraavat:

1. Punaisen hopeakaluunaisen messukasukan ovat 25.5.1735 lahjoittaneet Jokiläänin omistaja kenraali Johan Henrik Hamilton ja hänen puolisonsa kreivitär Juliana Sidonia Hamilton (o.s. Lewenhaupt). He ovat ainoat suurkartanon omistajista, joiden leposija on muuratussa haudassa alttarin oikealla puolella. (Hamiltonneille on mahdollisesti kuulunut myös haudan yläpuolella oleva erittäin harvinainen barokkityylinen arkku. Se on entisöity Kansallismuseossa.)

2. Sinipunaisen messukasukan kirkko sai lahjana v.1761 kapteeni Johan Jägerhornilta.

3. Mustan hopeakaluunaisen messukasukan lahjoitti v.1838 talonemäntä Kaarina Kara.

4. Valkean (alkuaan keltaisen) messukasukan lahjoitti kartanon osakas Casimir Brehmer v.1853.

Uudemmat käytössä olevat messukasukat on hankittu v. 1961.

Vihkirijyn hankkivat Jokioisten Maatalousnaiset v. 1952.

Kastemalja on hankittu vuonna 1952. Sen jalustan on valmistanut puuseppä August Koivumäki.

Kirkon lukupulpetin on valmistanut päättötyönään Forssan Ammatti-instituutin Tammelan toimipisteessä opiskellut Toni Laine. Lukupulpetin etuseinässä on Maltan risti. Pulpetti otettiin käyttöön kolminaisuudenpäivänä v. 2004.

Kirkon ulkopuolella säilytetään arvokasta ehtoollismaljaa. Se on todennäköisesti 30-vuotisen sodan sotasaalis. Sen maljaosa on suurennettu, mutta jalusta on alkuperäinen. Maljan seurana on kenraali Hamiltonin 25.5.1735 puolisonsa muistoksi lahjoittama öylättirasia. Toinen, laamanni Stålhandsken lahjoittama öylättirasia on vielä käytössä.

Kirkkoa ympäröi moneen kertaan laajennettu hautausmaa. Vanhimmassa osassa on pappien ja kartanon asukkaiden sekä tehtaan virkailijoiden hautoja. Talvi- ja

jatkosodan sankarihaudat kertovat pienen Jokioisten uhrauksista isänmaan hyväksi. Sankarihautoja on useassa rivissä yhteensä 218.

Entisen kalustosuojan paikalle on taiteilija Ilmari Wirkkala suunnitellut **graniittisen suihkukaivon**, joka suuresti lisää Jumalan puiston tunnelmaa. Suihkukaivo on vuodelta 1962.

Kirkon länsipuolella on työläistyöstä ministeriksi omalla tarmollaan kohonneen talousneuvos Miina Sillanpään hautamuistomerkki.

Hautausmaan uusiin osiin on tehty talkootyönä entiseen sorakuoppaan. Sen keskellä kohoaa vakaumuksensa puolesta kaatuneiden punakaartilaisien muistomerkki.

Maantien toisella puolella on kansallisromantiikan ajan **kirkkoherran pappila**. Sen on piirtänyt maineikas arkkitehtitoimisto Gesellius, Lindgren & Saarinen. Pappila on rakennettu vuonna 1903 palaneen pappilan tilalle.

Kirkon taalaismallinen, erittäin kaunispiirteinen **kellotapuli**, on rakennettu kirkon perustamisen aikaan. Rakentajaksi mainitaan Laikkalammi -niminen mies. Tapulissa ovat molemmat vanhat kirkonkellot.

Suurempi kirkonkello on kirkon rakennuttajan Johan Jesperinpoika Kruusin ja hänen vaimonsa Karin (Katarina) Oxenstiernan lahja 30.11.1644. (Johan Kruus kuoli Skånessa 1644.) Karin oli Kustaa II Adolfin valtakunnankanslerin Axel Oxenstiernan tytär.

Pienempi kirkonkello on valettu Tukholmassa v. 1755, ja sen hankintaan osallistui huomattavalla lahjoituksella kapteeni ja ritari Reinhold Jägerhorn. Jokioisten kirkon tapulin kellojen tekstit ovat:

Isompi kello 1643-1644, kellon yläreuna

ANNO 1643 GLORIA IN EXELCIS DEO ET IN TERRA PAX HOMINIBUS BONAE VOL

WELB HERR, H: IOHAN KRWS IESPERSON: HERRE TIL KARCHWS OCH IOCCIS,
RIDDARE, FORDOM SVERIES RJKES CAMER RÅD OCH GEN. KRIGHSCOMISARIE I
DANMARK

WELBORNE FRW KARIN OXENSTIERNA FRIHERRE DOTTER TIL KIMITO OCH FRV TIL
KARCHWS OCH IOCCIS

ANNO 1644: 30 NOVEMBER

Kellon alareuna (psalmista 150)

LAUDATE DOMINUM IN TYMPANO ET CHORO, LAUDATE EUM IN CORDIS ET
ORGANO, OMNIS SPIRITUS LAUDET DOMINUM PS CL.

M: IURGEN PUTENSEN ME FECIT

Pienempi kello 1755

TAMELAN PITÄIÄSA IOCKISTEN CAPPELIN KELLO 1½ SKEPP PAINAVA OSTETTU
KIRKOCUNNAN LAHIOITETULLA RAHALA, VAPASUKUSEN HERRAN CAPITENNIN
RENHOLTIN IOHANNEN IÄGERHORNIN CAUTTA STOCKHOLMIS ANNO 1755

CANSAT TUOCAT HERRALLE, TUOCAT HERRALLE CUNNIA IA WOIMA. TUOCAT
HERRALLE HÄNEN NIMENS CUNNIA. TUOCAT LAHIOJA JA TULCAT HÄNEN
ESIHUONEESEENS. CUMARTAKAT HERRA PYHÄSÄ CAUNISTUXESA. PELIÄTCÄN
HÄNDA CAICKI MAAILMA. PS 96 V 7,8,9.

GERH. MEYER FECIT HOLMIAE.

Suomen Historian Pikku Jättiläinen s. 198, Seppo Zetterberg (toim), Porvoo 1995

Hakkapeliittoja käytettiin ensimmäisenä [Puolan sodan](#) taisteluissa [1600](#)-luvun aikana. Tunnetuimmat hakkapeliittataistelut lienevät [Breitenfeld 1631](#), [Rain 1632](#), [Lützen 1632](#), [Nördlingen 1634](#), [Leipzig 1642](#) sekä [Jankov 1645](#).

Wikipediasta